

Møte tirsdag den 22. januar kl. 10

President: K a r i L i s e H o l m b e r g

D a g s o r d e n (nr. 40):

1. Interpellasjon fra representanten Torstein Rudihagen til landbruksministeren:

«Verdiskapingsprogrammet i landbruket har som mål ei høgare verdiskaping gjennom å stimulere til auka utnytting av marknadsmoglegheitene både innafør primærproduksjon og foredling. Matproduksjonen er regulert gjennom ei svært detaljert lovgiving som stort sett er harmonisert med EU gjennom EØS-avtala. Det er sjølv sagt heilt overordna at vi har regelverk og kontrollordningar som sikrar at all mat som blir omsett, er trygg. Likevel er det nå eit problem at ein småskala nisjeproduksjon på gardsbruket hos den vesle næringsmiddelprodusenten ikkje vil ha moglegheit for å kunne tilfredsstille dagens detaljerte regelverk.

Korleis vurderer statsråden moglegheita for å få til ei endring, slik at det blir mogleg med meir heimebasert produksjon og foredling utan at ein svekkjer kravet til matkvalitet, og kva gjer Regjeringa for at verdiskapingsprogrammet også kan bli utvikla på dette området?»

2. Referat

Presidenten: Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:

For Akershus fylke: Harald *Espelund*
 For Hordaland fylke: Pål *Berrefjord*
 For Oppland fylke: Reidun *Gravdahl*
 For Rogaland fylke: Inger Lise *Aarrestad*
 For Sogn og Fjordane fylke: Liv Signe *Navarsete*
 For Sør-Trøndelag fylke: Jørund *Leknes*
 For Vestfold fylke: Inger *Møll* og Vidar *Andersen*
 For Østfold fylke: Gretha *Kant*

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Thorbjørn *Jagland* fra og med 22. januar og inntil vidare
- fra representanten Magne *Aarøen* om sykepermisjon fra og med 22. januar og inntil vidare

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
 For Buskerud fylke: Martin *Kolberg*
 For Sogn og Fjordane fylke: Per Steinar *Osmundnes*

Presidenten: Martin Kolberg og Per Steinar Osmundnes er til stede og vil ta sete.

Statsråd Lars *Sponheim* overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik vil fremsette et privat forslag.

Harald T. Nesvik (FrP): Jeg vil på vegne av representanten John I. Alvheim og meg selv fremsette forslag om å be Regjeringen legge fram forslag til lov om endringer i lov om folketrygd av 28. februar 1997 nr. 19, slik at norske borgere med opptjening av rettigheter i folketrygden beholder forholdsmessige rettigheter til uførepensjon også uten tre års forutgående medlemskap ved tilbakevending til Norge.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Interpellasjon fra representanten Torstein Rudihagen til landbruksministeren:

«Verdiskapingsprogrammet i landbruket har som mål ei høgare verdiskaping gjennom å stimulere til auka utnytting av marknadsmoglegheitene både innafør primærproduksjon og foredling. Matproduksjonen er regulert gjennom ei svært detaljert lovgiving som stort sett er harmonisert med EU gjennom EØS-avtala. Det er sjølv sagt heilt overordna at vi har regelverk og kontrollordningar som sikrar at all mat som blir omsett, er trygg. Likevel er det nå eit problem at ein småskala nisjeproduksjon på gardsbruket hos den vesle næringsmiddelprodusenten ikkje vil ha moglegheit for å kunne tilfredsstille dagens detaljerte regelverk.

Korleis vurderer statsråden moglegheita for å få til ei endring, slik at det blir mogleg med meir heimebasert produksjon og foredling utan at ein svekkjer kravet til matkvalitet, og kva gjer Regjeringa for at verdiskapingsprogrammet også kan bli utvikla på dette området?»

Torstein Rudihagen (A): Når eg fremjar denne interpellasjonen, er det etter ei rekkje førespurnader og innspel frå næringsutøvarar i landbruket som har gripe ideen i verdiskapingsprogrammet om å utvikle ein lokal produksjon og ei lokal foredling, men som nærast støyter hovudet i veggen i høve til regelverket eller fortolkinga av regelverket når dette skal godkjennast av Næringsmiddeltilsynet.

Den største utfordringa for landbruket i dag er dårleg lønsemd. Med vårt eige land som ein avgrensa marknad er det ikkje noko å hente på auka prisar eller auka volum på standardproduksjon. Derfor vart verdiskapingsprogrammet utvikla for å stimulere til ein meir spesiell produksjon basert på lokal produksjon og foredling, gjerne med utgangspunkt i lokale tradisjonar og matkultur retta mot ein meir kjøpe- og betalingsviljug marknad.

Det blir unekteleg oppfatta som sjølvmotseiande om vi på den eine sida utfordrar næringa til å bli meir nyskapanne og til å auke bidraget til eiga inntekt og på den andre sida ikkje gjer noko med regelverket eller fortolkinga av regelverket for å leggje tilhøva til rette for produsentane.

Det detaljerte regelverket for matproduksjon er stort sett harmonisert med det tilsvarende regelverket i EU gjennom EØS-avtala. Det syner seg at denne lovgivinga i utgangspunktet er tilpassa storindustriproduksjon. Ein småskala nisjeproduksjon på gardsbruket, hos den vesle næringsmiddelprodusenten, vil ikkje ha mogelegheit til å tilfredsstillе dagens detaljerte vedtekter. Ikkje minst gjeld dette innafør slakteriverksemda, men også på mjølkesida. Med t.d. krav til pasteurisering av mjølk til osteproduksjon kan dette vere problematisk.

Vi har fått ei sentralisering av slakteria og lang transport av dyra. Mange reagerer på denne transporten, av dyreetiske omsyn. Det kan òg sjå ut som om forbrukaren etterspør kjøtt frå dyr som ikkje har vore utsett for stress som transport til slakteri kan medføre. Dyr som er heimeslakta, kan i alle høve ikkje omsetjast slik lovgivinga nå er formulert. Og om ein byggjer eit gardsslakteri, vil tilsynet og kontrollutgiftene bli så store at det er umogeleg å ta dette att i pris.

Lat meg, før eg går vidare, slå fast at det sjølvstg er heilt overordna at vi har regelverk og kontrollordningar som sikrar at all mat som blir omsett, er trygg. All matproduksjon må vere forbrukarretta, vi må ha kvalitetskontroll og dokumentasjon frå jord til bord. Det er dette norsk matproduksjon må assosierast med, skal den vere konkurransedyktig.

Men dette må vi greie å få til på ein enklare måte enn det som avteiknar seg nå. Styresmakter i andre land det er naturleg å sjå til, som Austerrike, Sveits, Tyskland og andre, kan synast å ha funne fram til ordningar som mogeleggjir trygg småskalaproduksjon. Noreg med si svært gode dyrehelse skulle ha større mogelegheiter enn andre på dette området.

I «Produksjon av kjøtt i liten skala», ein rapport avgitt på bakgrunn av eit prosjekt som Statens næringsmiddeltilsyn har leia på oppdrag frå Landbruksdepartementet, heiter det:

«I noen av landene innen EØS er det med bakgrunn i kultur og tradisjon et stort innslag av småskala slakterier og virksomheter for foredling av kjøtt. Prosjektgruppen oppfatter at disse slakteriene er godkjent i henhold til EUs direktiver. Prosjektgruppen mener det norske regelverket ikke er til hinder for en tilsvarende næringsstruktur her i landet.»

Eg synest det blir ille at vi skal vere i den situasjonen at Næringsmiddeltilsynet gir avslag på søknad om mobilt slakteri ikkje på grunn av eller med omsyn til helse og trygg mat, men på grunn av tolking av eit EU-regelverk. Målet må da vere auka lokal verdiskaping og trygg mat, ikkje regelverket i seg sjølv.

Men lat meg ta eit døme: «Kjøtt fra Hadeland» sette i gang eit prosjekt for å få til ein tvers igjennom lokalt forankra kjøttproduksjon med dyr som hadde vakse opp, vorte slakta og foredla på Hadeland. Lokal foredlingsbedrift og mobilt slakteri låg i planane. Dette er eit grundig utarbeidd prosjekt. Her er gjennomført brukarundersøkingar og prøveproduksjon med svært gode attendemeldingar. Likevel, etter eit halvt års behandlingstid, vart det avslag på søknaden om godkjenning hos Statens næ-

ringsmiddeltilsyn – ikkje på grunnlag av helse og mattryggleik, nei, fagleg vurdering i høve til slakteriforskriftene er ikkje eingong gjort, men det er gitt avslag på prinsipielt grunnlag med bakgrunn i tolkinga av norsk regelverk, EU-direktiv og opplysningar om praksis i Sverige og Danmark. Det paradoksale her er at dette prosjektet hadde fått ein god del offentleg økonomisk støtte, òg frå staten, og så avslår altså statens eige tilsyn det heile på prinsipielt grunnlag!

Da vi i næringskomiteen i samband med behandlinga av landbruksmeldinga foreslo verdiskapingsprogrammet, var vi klare over at det her ville vere ein del barrierar. Derfor skreiv vi også i Innst. S. nr. 167 for 1999-2000 frå næringskomiteen:

«Komiteen vil understreke at behovet for kartlegging og fjerning av «flaskehalsar» for å få til nyskaping bør vere en viktig strategi for å øke verdiskapingen i matforedling og salg. Det lokale næringsmiddeltilsynet bør i tillegg til kontrollfunksjonen bli mer etablert og få et veiledningsansvar for småskalaproducenter knyttet til utviklingen av gode produksjonsprosesser og produksjonslokaler.»

Næringsmiddeltilsynet eller det nå nye mattilsynet si rolle blir sjølvstg viktig. Skal vi lykkast med produktutviklinga, slik det er tenkt i verdiskapingsprogrammet, må produsentane og foredlingsverksemdene få fagleg rettleiing slik at alt kan bli utvikla og gjennomført i samsvar med krava til helsesamt trygg matproduksjon. Den faglege bistanden må inn i prosessen. Styresmaktene sine organ kan ikkje berre sitje og seie nei, nei – og ja somme gonger innimellom. I mattilsynet vil det vere kompetanse til rettleiing. Nå er eg inderleg klar over at det vil bli eit spørsmål om habilitet. Det blir vanskeleg å ha eit tilsyn som skal kontrollere det ein sjølv har rettleidd i. Men dette må ein prøve å finne ei løysing på. Anten må ein leggje opp til at ein stolar på den faglege integriteten eller så må ein skilje mellom rettleiingsapparat og kontroll. Vi må tenkje heilskapleg i staten òg på dette området. Dømet med «Kjøtt fra Hadeland»-prosjektet syner nettopp behovet for det.

Mange spør om kvar det har vorte av den sunne fornufta, eller for den sakas skuld logikken, oppi dette. Når det gjeld tilsyn og kontroll av viltkjøtt, legg viltkjøttforskriftene og instruksane opp til ei langt enklare og lettare gjennomførleg ordning. Når desse òg for så vidt strenge krava blir følgde opp, har vi ein garanti for mattryggleiken. Kvifor kan ikkje dette overførast til husdyr?

Eg skal sjølvstg vare meg vel for å gå inn i faglege vurderingar som eg ikkje har føresetnader for. Men lokale tilsynsveterinarar som eg har prata med, meiner at dette òg er forsvarleg for husdyr. Det er vanskeleg å avdekkje salmonella eller andre bakteriar ved lokale undersøkingar, men ved den minste mistanken kan prøver takast for analysar og slaktet haldast unna på kjøling til undersøkingar er gjorde. Om sjukdommar blir avdekte, kan dei lett sporast attende til den produsenten dei kjem frå. Produsentar hevdar òg at det ikkje er fornuft i at ein i Noreg med mange kalde vintermånader ikkje kan slakte på garden, med alle dei føremonene dette har. Dyra skal i staden fraktast til slakteriet i milevis avstand frå garden.

Når det gjeld mjølkebasert produksjon, veit vi at det her er eit potensial for både landbruks- og reiselivsnæringa om vi kan leggje til rette for det. Utgangspunktet må vere at utfordringane lèt seg løyse, om det er med enkle pasteuriseringsmaskinar eller kva det måtte vere. Det er løysingane eg nå utfordrar statsråden og hans fagfolk på, og det er med visse forventingar. For eg veit at mykje er på gang når det gjeld organisering av den offentlege matforvaltninga, med nytt mattilsyn, ny matlov og utgreiingar, som t.d. rapporten om småskala kjøttproduksjon, som eg tidlegare har synt til.

Statsråd Lars Sponheim: Representanten Rudihagen tek opp viktige spørsmål i sin interpellasjon. Eg er oppteken av at forbrukarane skal ha tilgang på eit større mangfald i matfatet, og at landbruksnæringa og dei som står for vidareforedling, skal kunne utnytte sin del av det potensialet som ligg i ein aukande etterspurnad etter spesialprodukt. Samstundes er det ikkje vanskeleg å sjå at verksemder som driv i liten skala, står overfor mange utfordringar. Det er difor viktig å ta problemstillingane på alvor og få ei tilnærming der ein ser på dei totale rammevilkåra for småskalaprodusentar.

Eg har merka meg at det har bygd seg opp ein viss frustrasjon i næringa, slik interpellanten var innom i sitt innlegg, noko som til dels kjem av for dårleg samordning frå det offentlege si side. Eg vil difor signalisere at eg vil medverke til at det skal bli teke nye initiativ for å lette tilhøva for småskalaprodusentar. Det vil i den samanhenge bli utarbeidd ein plan for slike verksemder, der ein skal sjå på kva samla tiltak departement, tilsyn og viktige brukarar kan setje i verk for denne gruppa. Dette arbeidet vil basere seg både på ei samordning av eksisterande og nye tiltak.

Ein viktig grunn til at mange produsentar opplever ulik handsaming og frustrasjon, er eit fragmentert mattilsynssystem med tre statlege tilsyn og eit kommunalt tilsyn med over 80 uavhengige einingar. Det offentlege har heller ikkje vore gode nok når det gjeld tilbod om hjelp og rettleiing. Ved å opprette eit samla mattilsyn, som Stortinget har slutta seg til, vil det liggje betre til rette for å få eit betre koordinert og straumlinjeforma tilsynssystem.

Her i Noreg har vi alltid hatt gode system for sikring av god og trygg mat, der standardane har vore høge for at ein skal kunne vere på den sikre sida. Eg vil slå fast at det aldri kan kome på tale å gå på akkord med kravet til helse og mattryggleik, og difor må både små og store produsentar stå overfor strenge kvalitetskrav. Det er likevel eksempel på at myndigheitene har tolka regelverket for bokstavig og i strengaste laget. Det er med dette bakteppet at ein har hatt diverse gjennomgangar av regelverket for å sjå om tolkingar og tilrådingar har vore for strenge. Like eins har det vore viktig å vurdere på nytt om det kunne vere opningar for forenklingar i regelverket i høve til dei som driv verksemder i liten skala. All produksjon av mat står og fell med at produkta er trygge og av god kvalitet, og at produksjonen er følgd opp gjennom god

kvalitetssikring. Eit feilgrep i produksjonen av mat er med og øydelegg for alle i næringa.

Det er eit sterkt ynske frå mi side å gi forbrukarane eit større mangfald i matfatet. Dette er bakgrunnen for at Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon vart etablert ved jordbruksoppgjæret i 2000 og gjennom reindriftsavtalen i 2001. Begge verdiskapingsprogramma vil stimulere næringane til å ta fatt i dei moglegheitene som ligg i dei ulike segmenta i marknaden. Det er viktig at desse tiltaka blir vidareførte.

I 1996 vart næringsmiddelregelverket gått gjennom med tanke på ei betre tilrettelegging og forståing for småskalaproduksjonen. Den gjennomgangen førte til nokre endringar i regelverket for mjølk. Mellom anna vart det opning for foredling av mjølk frå eigen gard og sal av eigne mjølkeprodukt frå torg, marknader og butikkar i nærområdet, og det vart opna for særskilde unntak for mjølkeprodukt med tradisjonell karakter. Det vart òg opna for produksjon og sal av produkt laga av upasteurisert mjølk, då under føresetnad av gode hygieniske vilkår. I praksis har det synt seg at det krevst stor kompetanse for å etterleve denne opninga, men ved hjelp av god dialog mellom brukar og tilsyn har ein etter kvart kome fram til gode løysingar.

Den siste tida har mange småskalaprodusentar bede departementet om å sjå spesielt på regelverket som er knytt til slakting og foredling av kjøtt. Statens næringsmiddeltilsyn og Statens dyrehelsetilsyn fekk difor hausten 2001 i oppdrag å kartleggje moglegheitene til og utfordringar ved slakting og foredling av kjøtt i liten skala. Prosjektgruppa avslutta arbeidet sitt ved årsskiftet, og rapporten frå arbeidet er nyleg send over til departementet. Som oppfølging av rapporten har eg allereie gitt Næringsmiddeltilsynet og Dyrehelsetilsynet i oppdrag å finne fram til konkrete løysingar og eventuelle forslag til endringar av regelverket. Eg har særleg peikt på problematikken i høve til å kunne gjennomføre slakting i liten skala samt spørsmål knytte til mobile slakteri, der eg har bede om ei juridisk vurdering av moglegheitene for å tillate slakting av andre dyreartar enn rein. Eg vil vurdere framlegga frå prosjektgruppa så snart råd er.

Eg vil vidare syne til at Noreg gjennom EØS-avtala langt på veg har harmonisert regelverket sitt med EUs regelverk på dette området. EØS-avtalas regelverk opnar likevel på enkelte område for mindre omfattande krav for små verksemder som omset varer i eit avgrensa geografisk område. Ein del mindre strenge krav er som nemnt allereie implementerte i norsk regelverk på mjølkeområdet og for annan produksjon. Det er også utarbeidd regelverk med lågare krav til slakting av rein som blir omsett nasjonalt. Arbeidet med å få til eit særskilt småskalaregelverk for fjørfekjøtt og for slakting av kanin og oppdrettsvilt vil bli sendt på høyring før sumaren.

Verksemder, unnateke slakteri, som berre sel produkt sine direkte til forbrukarar, blir omfatta av det generelle hygieneregelverket. Dette regelverket kan lettare tilpassast småskalaverksemder enn det særregelverket kan, då det opnar for større tolkingsfridom.

Med dei omfattande krava som blir sette til næringsmiddelproduksjon, vil eg sterkt streke under kor naudsynt det er med god dialog mellom produsent og tilsyn. Særleg i etableringsfasen er det særst viktig at produsenten på eit så tidleg tidspunkt som mogleg tar kontakt med Næringsmiddeltilsynet for rettleiing og samarbeid. Erfaringane syner då at ein i stor grad finn fram til gode løysingar innafor det gjeldande regelverket. Det er difor under utarbeiding høveleg rettleiingsmaterieill for dei lokale næringsmiddeltilsyna og for næringa. Rettleiingsmaterialet skal gjere greie for vilkår som bør gjelde for næringsmiddelverksemdar som opererer i liten skala. Den nemnde rapporten som nyleg er levert, føreslår å auke Næringsmiddeltilsynet sin innsats i høve til småskalaprodusentane. Like eins foreslår rapporten å la eitt eller fleire av dei lokale tilsyna spesialisere seg på småskala næringsmiddelproduksjon, slik at dei kan få særleg kompetanse på dette området, og kan gi råd til dei andre tilsyna. På den måten kan ein få ei meir einsarta handsaming for verksemdene og hjelp hjå tilsynspersonalet som har dette som sitt spesialfelt. Dette forslaget vil bli vurdert nærare. Eg er i den samanhengen oppteken av at myndigheitene skal stå fram både som tilsynsinstans og som rettleiingsinstans utan å kome i konflikt med habilitet. Dette spørsmålet vil det òg bli lagt vekt på ved etableringa av det nye mattilsynet.

Når det gjeld hjelp og rettleiing til småskalaprodusentar, så er det gjennom Verdiskapingsprogrammet for mat under etablering fem regionale kompetansenettverk som skal ta vare på småskalaprodusentane sine mange utfordringar på eit breitt plan. Utfordringar i høve til etablering, produktutvikling og regelverk vil vere problemstillingar som desse kompetansesentra kan hjelpe til med. Eg har store forventingar til dei kompetansenettverka som skal etablerast.

Det er avgjerande at dei som produserer mat, har den naudsynte kunnskapen om og forståinga for kor viktig det er med god hygiene. Denne kunnskapen er òg viktig for å etablere ein meiningsfull dialog mellom tilsynet og verksemdene, og vil samstundes medverke til å gjere regelverket lettare tilgjengeleg for småskalaprodusentane. I den samanhengen har eg tatt initiativ til å sjå på kva tiltak som kan gjerast for å sikre ein slik naudsynt kompetanse om hygiene. Er ei fastsetjing av krav ved føresegn vegen å gå, slik Danmark og Finland har gjort? Eller kan dette sikrast gjennom ei form for autorisering, slik ordninga er med sprøytesertifikat for dei som skal handtere sprøytemiddel? Denne vurderinga blir nå gjord i samarbeid med Fiskeridepartementet og Helsedepartementet, som begge forvaltar aktuelt hygiene regelverk. Statens næringsmiddeltilsyn og Fiskeridirektoratet står sentralt i dette utgreiingsarbeidet. Eg vil streke under at det er etableraren si plikt å skaffe seg den naudsynte kompetansen som må til for å sikre at produkta er trygge.

Eg meiner det er naudsynt å utarbeide ein samla plan som sikrar ei god samordning av eksisterande og nye tiltak for småskala matprodusentar. Vi skal her leggje til grunn følgjande fire punkt:

1. Det er myndigheitene si oppgåve å møte etterspurnaden etter eit større mangfald av matprodukt hjå forbrukarane og i den samanhengen ha ei aktiv rolle for å utvikle ein konkurransedyktig småskalaproduksjon.
2. Ein må arbeide for å finne og ta i bruk dei moglegheitene som internasjonalt og nasjonalt regelverk gir for eit meir tilpassa regelverk.
3. All slik tilnærming skal ikkje gå på akkord med trygg mat, og det skal setjast inn gode og relevante krav til kontroll og kompetanse for dei som ynskjer å drive slik produksjon.
4. Tilhøva for småskalaprodusentar skal prioriterast høgt innafor eit samordna og integrert mattilsyn.

Torstein Rudihagen (A): Eg takkar statsråden for orienteringa om det som er på gang, som eg også oppfatar er ei oppfølging av det som tidlegare landbruksminister Bjarne Håkon Hanssen jobba med å setje i gang.

Eg er faktisk veldig einig i dei fire tiltakspunkta som statsråden skisserte. Men han sa òg i innlegget sitt at det var eksempel på at ein tolka regelverket for strengt. Det trur eg ein skal fokusere litt på, for eg er aldeles sikker på at landbruksministeren er einig i at eit regelverk ikkje er noko mål i seg sjølv. Det er eit verkemiddel for å sikre trygg og helsesamt god matkvalitet, som vi alle er einige om at vi skal ha. Slik eg kjenner norsk landbruk, har vi eit godt utgangspunkt med gode tradisjonar for slik produksjon. Da må vi søkje å forme eit regelverk og etablere eit rettleiings- og kontrollapparat som på ein fornuftig måte og så enkelt som mogleg kan sikre og dokumentere matkvaliteten.

Eg oppfatar det slik at mobile slakteri – iallfall for Næringsmiddeltilsynet og juristane der – er i grenseland i forhold til kva EUs regelverk tilseier. Det står òg i den rapporten eg omtalte i hovudinnlegget mitt. Men meiner vi at dette kan gjerast forsvarleg, får vi stå på det, dokumentere det og argumentere for det, i staden for å leggje oss flate for den mest restriktive tolkinga. For det Næringsmiddeltilsynet skriv, er at dei ser det som tvilsamt om det er juridisk grunnlag for å bruke mobile slakteri til anna enn slaktning av tamrein. Dersom dette skal liggje fast, må det iallfall vere ein fagleg, fornuftig og forståeleg argumentasjon overfor dei som driv i næringa. Kvifor denne forskjellsbehandlinga?

Eg har òg merka meg at mange fagfolk hevdar at det blir dårlegare kjøttkvalitet ut av den lange transporten. Ja, da skulle det i så fall vere god grunn til å leggje til rette for lokal slaktning. Vi må søkje å finne løysingar i staden for å seie nei. Forbrukarretta matproduksjon må borge for kvalitet, og den må kunne dokumenterast. Forbrukarane vil òg kome til å spørje etter opphav, og mange vil vere opptekne av korleis dyreetikken har vore – lange transportar osv.

Eg trur faktisk at alle desse omsyna dreg i same retning, nemleg mot ei lokal foredling og ein lokal kontroll. Maten må få eit kvalitetsstempel, i bokstaveleg forstand eit stempel som viser kvalitetsgodkjenning, kven som har godkjent, og gjerne lokaliteten. Lat oss halde oss oppe i

Gudbrandsdalen, der eg kjem frå, og seie at ein øvst i Ottadalen t.d. stemplar med «Lom og Skjåk veterinær-distrikt». Det betyr da at ein må nytte det lokale tilsynet og opne for ei lokal slakting. For eg trur at ved å vise det lokale tilsynet tillit vil ein gjere dei i stand til å handtere dette på ein fagleg forsvarleg måte.

Statsråd Lars Sponheim: La meg først få gi uttrykk for at jeg prinsipielt er enig med interpellanten i at et regelverk er til for å tjene folk, forbrukere og produsenter og ikke skal være til plage for noen. I all hovedsak tror jeg vi må se det slik at regelverket generelt i dette landet er slik at det har en god hensikt som de fleste er tjent med, men så er det noe med praktiseringen og kulturen rundt praktiseringen som ofte gjør at dette kan virke mer til hinder enn til hjelp for å finne fram til gode løsninger. Det må vi se på. Det svaret gir jeg på generelt grunnlag, men det gjelder også på dette området.

Jeg sa også i mitt hovedinnlegg at vi i dag har et tilsynssystem som er veldig fragmentert. Det er ulike statlige tilsyn, det er kommunale tilsyn, det er ulike kulturer og det er mennesker som ser ulikt på de oppgavene de har. Muligheten til å skape en felles kultur for på den ene siden å håndheve et strengt og riktig regelverk av hensyn til folkehelsen, men uten å gjøre mer ut av det enn at det er mulig for produsentene å finne fram i et slikt regelverk, og på den andre siden å hjelpe leverandører og produsenter fram, har vi nå laget et enhetlig tilsyn, noe som vil være på plass i løpet av dette året, og som vil settes i kraft fra neste år av. Det er min klare ambisjon at når vi i løpet av dette året former et nytt mattilsyn som skal forvalte hele dette regelverket, møte den enkelte produsent og samtidig skape tillit hos forbrukerne til at her foregår alt på en måte som folkehelsen og forbrukerne er tjent med, skal vi klare å lage en type kultur og holdninger i en slik organisasjon som gjør at vi lettere skal få fram muligheten til å kunne bruke regelverket til det som vi alle ønsker, tror jeg, nemlig en mangfoldig og spredt småproduksjon i tillegg til den store volumproduksjonen som den store næringsmiddelindustrien vår vil stå for. Det er, som sagt, min klare ambisjon. Vi ser at det innenfor EU-området er et strengt regelverk, og også EØS-regelverket er jo langt på vei et EU-regelverk. Det er strengt tilsyn med det som foregår, men det er mulig å få til mye spennende småskala matproduksjon, slik vi er kjent med i utlandet. Selvsagt skal vi få til det på samme måten her i landet.

Til spørsmålet om mobile slakterier vil jeg, som jeg sa i mitt innlegg, si at vi har bedt Statens næringsmiddeltilsyn – på bakgrunn av den rapporten som er lagd, hvor vi ikke syns det i uttømmende grad er redegjort for hvordan det går an å finne fleksibilitet i det regelverket som vi er underlagt – om å se nærmere på hvilke muligheter vi har for å kunne ta dette i bruk på flere områder.

Når det gjelder debatten om hjemmeslakting som til dels foregår, er det en del som tror at vi på et vis kan komme tilbake til en slags kommersiell slakting ute på tunet, slik vi vet det foregikk for et par generasjoner siden, og at man der kan rigge til slakteutstyr etter å ha kjørt litt møkk om morgenen, slakte og så kjøre litt møkk

om kvelden igjen. Det vil jeg sette en ganske klar strek over. Det er lov til eget bruk, det er lov til å gi et slikt slakt bort til venner, men det vil aldri bli lov til å gjøre dette til kommersielt bruk. Snakker vi om hjemmeslakting, snakker vi om småskala slakterier som krever betydelige investeringer, og som må tilfredsstillende strenge hygieniske krav. Det er det vi bør fokusere på i forhold til det vi kaller hjemmeslakting, som kanskje heller bør kalles bygdeslakting, i profesjonelle, men småskala anlegg.

Aud Gaundal (A): Alle er vel enige om at småskala-produksjonen skal gi trygg mat. Det motsatte vil være å sette den gode utviklinga i denne type matproduksjon i revers. Det ønsker ingen. Tvert imot, vi vil at dette skal utvikle seg positivt.

Arbeiderpartiets ønske i forhold til den type produksjon er selvsagt at det skal gi et økonomisk utkomme til den som produserer, og at det i tillegg skal utvikle seg en større kremmervirksomhet enn vi tidligere har sett. I en tid hvor det fokuseres på større innsats for at vi skal skape vår egen arbeidsplass, er denne type virksomhet midt i blinken. Enkelte gjør det bra, men ikke alle. Det kan vi kanskje heller ikke forvente.

Enkelte hevder at det har vært mye arbeid for å komme i gang, men at problemene har vært overkommelige, bl.a. i forhold til næringsmiddelkontrollen. Andre har gitt opp, både fordi de sitter igjen med et inntrykk av at regelverket er uoverkommelig, og også fordi økonomien er for risikabel.

Mære Landbruksskole er nå blitt ett av fem kompetansenav for å utvikle nettverk og bistå småskalaprodusenter. I og med at vi legger så stor vekt på produksjonslokalene, er det fra ledelsen ved denne skolen sagt at en burde ha et produksjonslokale slik at det var mulig å se om produktet kunne videreutvikles på egen kjøll. I realiteten er dette ikke så annerledes enn det som det legges opp til i inkubatormulighet for andre som vil starte sin egen virksomhet. Jeg mener at det bør investeres i dette når vi legger så stor vekt på kravet til produksjonslokalene. Det hjelper lite med et godt produkt, hvis produksjonslokalene koster flerfoldige hundretusen, ja opp til millioner. I den sammenheng er det viktig å påpeke betydningen SND har.

Når det nye mattilsynet skal på plass, mener jeg også at vi bør se på om vi ikke skal kontrollere sluttproduktet i sterkere grad enn produksjonslokalene. Det blir hevdet at det f.eks. i Frankrike er svært strenge kontroller på sluttproduktene, strengere enn på produksjonslokalene.

Det bør imidlertid verken nå eller i framtida komme på markedet matvarer som ikke holder mål. Da kan hele satsinga rakne. Folk vil ikke kjøpe mat som de blir syke av. I så måte er jeg helt enig med interpellanten og statsråden.

Ivar Kristiansen (H): Først av alt vil jeg takke interpellanten for dette initiativet, som er svært viktig, og som kommer i en tid da vi har en ganske bred nasjonal debatt om flere komponenter som gjelder norsk landbrukspolitik: forbrukerspørsmål, prisspørsmål, vareutvalg etc.,

og etter statsrådens svar til interpellanten, må disse nå forventes å få en positiv oppfølging.

Som flere har vært inne på, vil dette programmet komme til å møte motstand. Det tror jeg særlig kan anskueliggjøres ved at en del av de aktørene som er satt til å følge opp dette programmet, kanskje er satt til å være pådrivere for en politikk som sannsynligvis kan risikere å ramme dem selv. Dette er et poeng som jeg syns landbruksministeren må følge med i og følge opp i spesiell grad.

Norsk landbruk fortjener revitalisering i en tid da vi vet at importvernet gradvis vil reduseres. Et forhold som berøres i disse dager, er at vi har de kjedeligste butikkene i Europa. Om det er riktig eller ei, vet jeg ikke, men dette forhold er nok også en del av den debatten vi har her og nå i dag.

Norge er naturmessig – med lange avstander – som skapt for nisjeproduksjon og lokal produksjon, og jeg tror forbrukeren har en tilbøyelighet til å velge å handle lokalt, der man vet at kvaliteten er gjenkjennelig. Det gir også en spore til merkevareoppbygging, en politikk som vi nærmest systematisk har avvirket. Isteden har vi gått inn for en uniformering av norske matvarer, som i det store og hele har skapt vanskeligheter for det norske landbruk.

Det legges betydelige ressurser inn i dette programmet: hundre millioner pr. år. Vi snakker om et milliardbeløp, og det skulle bare mangle at man ikke kan og skal og bør stille krav til de resultatene man må forvente skal komme ut av dette.

Et poeng som statsråden var inne på, er å finne og ta i bruk de muligheter som internasjonalt regelverk gir for et mer tilpasset regelverk nasjonalt. Når man lykkes på dette området innenfor EU og EØS, bør vi ha de samme ambisjonene om at vi skal lykkes på hjemmebane også. Men vi vil ikke lykkes hvis det er dagens dominante aktører og landbrukssamvirke som skal være de som skal ha begge hendene på rattet i utviklingen av dette programmet. Dette bør være en vinn-vinn-situasjon for norsk landbruk og for den norske forbruker. Jeg går også ut fra og tar for gitt at det etableres en nasjonal idebank for gode ideer som kan videreutvikles og kommersialiseres.

Øystein Hedstrøm (FrP): Verdiskapningsprogrammet for norsk matvareproduksjon ble bl.a. etablert for å tilfredsstille ønsket om og behovet for mer mangfold og særpreg i matvareproduksjonen. Det var en enstemmig næringskomite som ved behandlingen av meldingen om norsk landbruk og matvareproduksjon våren 2000 stilte seg bak dette programmet. Fremskrittspartiet var også med, selv om vi var skeptiske til bruk av offentlige midler i femhundremillionersklassen. Vi fryktet et nytt byråkrati med et stort antall smaksdommere på offentlige lønningslister. Det bør være de aktørene i verdikjeden for matvarer som ønsker større aktivitet, og som har inntektsmulighetene, som må bære brorparten av de økonomiske byrder, mente vi.

Alle undersøkelser viser at forbrukertrendene endrer seg, og landbruket bør tilpasse seg det. Bøndene bør

selvfølgelig fortsatt tenke effektivitet, volum og konkurransedyktige priser, men parallelt med dette må vi også få økt oppmerksomhet omkring kvalitet, mangfold, sortiment og særpreg.

Ved behandlingen av landbruksmeldingen understreket hele komiteen behovet for å kartlegge og fjerne flaskehals for å få realisert økt verdiskapning i foredling og salg. Det er snart to år siden Stortinget understreket disse tingene. Likevel opplever bøndene et vell av regler og stivbeint byråkrati som gjør det svært vanskelig, og i en del tilfeller umulig, å lykkes med småskala- og nisjeproduksjon, og dette har interpellanten Rudihagen gitt gode eksempler på. Særlig gjelder det hjemmebasert produksjon av melk og kjøtt. Mange potensielle gründere i Distrikts-Norge er fortvilet over at ansvarlige myndigheter ikke gir dem muligheter til å bidra til levende bygder. Pålegg som gis, er umulige å gjennomføre. Et stort skjema-vælde og byråkrati virker deprimerende på hele landbruksmiljøet. Særlig mindre slakterier og de som driver med kjøttforedling, har betydelige problemer.

Som statsråden var inne på, har SNT og SDT sett på regelverket for å finne ut hva det er rom for innenfor EØS og norsk regelverk. Dette må være en hastesak for landbruksmyndighetene, fordi det kommer signaler fra hele landet om små foredlingsbedrifter som er i ferd med å gi opp, og som har gitt opp. Så en kan være fristet til å spørre: Hva skal vi med et verdiskapningsprogram hvis ikke myndighetene er i stand til å legge forholdene til rette?

Hva skjer i andre EØS-land, som Sveits, Østerrike, Tyskland og Italia? Ja, jeg bare spør. Jo, der har man hatt småskala virksomheter mange steder. Det er et vell av tilbud med gårdsmeierier og slakterier som selger spesialiteter til det lokale marked, turister og mye, mye mer.

Jeg vil minne landbruksministeren om at vi styres av nøyaktig det samme regelverk. Vi kan ikke være dårligere. Ansvarlige myndigheter må nå få opp farta. (Presidenten klubber.) Ellers kan det bli aktuelt for Stortinget å ta et initiativ og gi et pålegg til denne regjeringen, slik at bøndene får lov til å utvikle levekraftige bygder.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at taletiden på 3 minutter skal holdes.

Inge Ryan (SV): Jeg syns det temaet som Rudihagen tar opp, er kjempeviktig. Vi i SV er veldig glad for at det blir satt på dagsordenen igjen i Stortinget, og jeg tror det er et av de viktigste områdene som landbruksministeren og Landbruksdepartementet bør prioritere i årene framover.

Jeg har sjøl hatt gleden av å følge både etableringen av et mobilt reinslakteri og en som har drevet på for å etablere seg som produsent av geitost. Jeg har faktisk på nært hold fått se hvor vanskelig og hvor krevende det er, og hvor standhaftig en må være hvis en skal klare å få gjennomført en sann ting. Det er kun de mest standhaftige av dem som prøver, som klarer å få det til, for det er år etter år etter år med motstand i byråkratiet som er helt formidabel. Derfor er vi nødt til å få gjort et eller annet

på regelverksiden som gjør at folk med pågangsmot som ønsker å få til noe i Distrikts-Norge, har større mulighet til det. Det er en viktig oppgave for statsråden å ta fatt i.

Så har jeg lyst til å komme inn på et annet tema. Da «Trygg mat» ble etablert for en del år tilbake, gikk det en stund før begrepet ble allment. I dag er «Trygg mat» noe som de fleste av oss snakker om. Et annet begrep vi burde innføre etter hvert nå, er det som kalles for «Kortreist mat». Maten vi spiser i dag, reiser langt – den reiser over landegrensene, og den reiser langt i Norge. Kanskje burde «Trygg mat» og «Kortreist mat» være begreper som vi skulle strebe mot.

Jeg har vært og kikket på slaktning av rein – jeg har vært på mobile slakteri mange ganger – og for meg er det uforståelig at man ikke kan slakte sau på samme måten. Hvorfor er det ikke mulig å ta sauen ned fra fjellet og slakte den på samme måten som vi slakter rein, og også andre typer dyr, istedenfor å stuve dem inn i biler og kjøre dem lange avstander? De blir stresset, kjøttkvaliteten går ned, blir det sagt, og dyrevelferden blir i hvert fall satt på prøve.

Hvorfor er det viktig det som Rudihagen tar opp? Jeg tror det er viktig av flere grunner, for det første det jeg nevnte: dyrevelferd. Jeg tror dyrevelferd er ett tema. Det andre handler om matvarekvalitet. Det tredje går på det som dreier seg om å få til mer av verdiskapingen i Distrikts-Norge av de råvarene som vi har. Det fjerde går på at det er behov for mer spennende, mer allsidige varer i butikken. Der tror jeg vi har en spesiell utfordring i forhold til kjedene og i forhold til butikkene. Det er ikke bare enkelt i dag å komme inn i butikkene med spesialprodukter. Det er til dels vanskelig fordi man da må være medlem av en kjede, og man må mange ganger være en veldig stor produsent for at man i det hele tatt skal bli antatt og bli en del av varespekteret til kjeden. Derfor tror jeg også det er en viktig oppgave å jobbe opp mot kjedene i dette spørsmålet.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Representanten Torstein Rudihagen set eit viktig tema på dagsordenen med sin interpellasjon i dag om Verdiskapingsprogrammet.

Tradisjonelt har mykje av verdiskapinga i landbruket skjedd på sjølve garden, men industrialiseringa og moderniseringa gjorde etter kvart at verdiskapinga blei flytta ut til næringsmiddelindustrien. No ser vi ein trend i retning av at gardsprodukt med lokalt særpreg blir meir etterspurde, og det er ein vilje i marknaden til å betale meir for produkt som er særmerkte, og som ein veit kor kjem frå. Dette er gledeleg, og det er viktig at myndighetene tar utfordringa og legg til rette for at denne trenden kan gje auka inntekter for dei som driv gard. Her er det avgjerande viktig at rammevilkåra er til stades for å utnytte desse nye trendane på marknaden, og at ein iallfall syter for at eit stivbeint regelverk ikkje legg unødvendige hindringar i vegen for bønder som vil tenkje nytt og kreativt i si verdiskaping.

Det er klart at prinsippet om at maten skal vere trygg, må stå fast. Samtidig er eg glad for at landbruksministe-

ren vil leggje vekt på å finne løysingar slik at regelverket ikkje blir praktisert strengare enn det som er nødvendig for å sikre målet om trygg mat.

Når EØS-regelverket opnar for å ha mindre omfattande krav for små verksemdar som omset varer i eit avgrensa geografisk område, er det viktig at Noreg nyttar seg av denne opninga på fleire område. Det er allereie gjeve ei opning for rein på denne måten, og det er bra at departementet vurderer tilsvarende ordningar for fjørfe, oppdrettsvilt og kanin. Kaninlakt for privat bruk har eg litt erfaring med, men berre då til privat bruk, som vel er lov.

Eg er glad for at landbruksministeren signaliserer at han vil følgje opp arbeidet med Verdiskapingsprogrammet for mat. Kompetanse er svært viktig også for dei som driv med foredling i liten skala. Det arbeidet med kompetanseheving som er planlagt i regi av Verdiskapingsprogrammet, er derfor viktig om vi skal lukkast i målsetjinga om at meir av verdiskapinga skal skje på garden. Eg er derfor glad for at landbruksministeren vil leggje stor vekt på dette framover.

Marit Arnstad (Sp): De problemstillingene som interpellanten tar opp gjennom dagens debatt, er viktige, og jeg synes det er positivt at vi får en debatt i Stortinget omkring dem.

Senterpartiet har i mange sammenhenger i denne saken nettopp tatt til orde for at en må gi rom og mulighet for småskala virksomhet, og at en da er nødt til å åpne for ulike driftsmåter. Den debatten vi har i dag, gir et håp om at det skal være mulig å oppnå økt støtte til de forslag som vi tidligere har fremmet, og de synspunkter som tidligere har vært framført fra denne talerstolen når det gjelder nettopp muligheten for lokal variasjon.

Det er ikke noen tvil om at det er en hemsko for landbruket når en på den ene side sier at en vil satse på et verdiskapingsprogram og nisjeproduksjon, mens den samme type produksjon så blir vanskeliggjort gjennom detaljerte regler under hele produksjonsprosessen. Grunnlaget for det detaljerte regelverket – det bør vi også ha klart for oss – er tilpasningen til EØS-avtalen. Men det er også bra, synes jeg, at såpass mange i salen i dag signaliserer at en er villige til å se med mer åpne øyne og mer nyansert på det EØS-regelverket som ligger til grunn.

Det er jo et spørsmål som har flere sider. Det ene er regelverket i seg sjøl, som er svært detaljert og til dels rigid. Det er imidlertid også regler på dette området som ikke har blitt endret på de siste sju-åtte årene, men som blir praktisert mer og mer rigid, og dermed skaper økt usikkerhet både hos produsenter og ikke minst hos små slakterier. En vet rett og slett ikke hva en skal forholde seg til fra den ene gangen til den andre, fordi myndighetene praktiserer regelverket strengere for hver gang. Dette er en usikkerhet som en burde få være uten.

Senterpartiet har tidligere sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti tatt til orde for at en i stedet for å detaljere produksjonsprosessen bør kontrollere sluttproduktet. Jeg er enig i at en skal være trygg på at norsk mat er sikker mat, og at den tryggheten ikke skal settes på spill,

men de tre partiene har da sagt at en i stedet for å kontrollere prosessen bør kontrollere sluttproduktet. Det gjøres for en rekke kvalitetsprodukter innenfor EU-området, og det bør også vi ha mulighet til å gjøre. Jeg vil gjerne utfordre statsråden litt med hensyn til om han kunne tenke seg å følge opp det han på dette området har stått sammen med Senterpartiet og Kristelig Folkeparti om tidligere i Stortinget.

Jeg har også en viss sans for det representanten Ryan sier omkring «Kortreist mat», for det er klart at den sentraliseringen en ser innenfor samvirke og transport, også vil føre til sentralisering av produksjonen og dermed også øke presset for å få større produsenter. Det er uheldig, og jeg tror at det er mange gode grunner til å tenke «Kortreist mat».

Generelt sett er skismaet i norsk landbrukspolitikk om vi skal fortsette en trend imot ensretting eller om vi skal oppmuntre til mangfold i landbruket, til nisjeproduksjon og også til en god grunnleggende produksjon, til små produsenter og til store produsenter. Og jeg må si at landbruksministeren fortsatt ser ut til å ha en lang vei å gå når det gjelder å oppmuntre til mangfold framfor ensretting, ikke minst på bakgrunn av de uttalelsene han har kommet med i det siste.

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg synes det er svært viktig at denne saken er kommet opp som en interpellasjon, men det kan synes som om løsningen ligger for langt unna i forhold til det som er næringens behov.

I Nord-Norge foregår det i dag en debatt om virkningen av de stadig sterkere kravene til lønnsomhet for slakteriene og det rasjonaliseringsbehovet som kommer i kjølvannet av det. I denne sammenheng er utfordringene i den nordlige landsdelen mye større enn i resten av landet, fordi avstanden både mellom bruk og slakteri og til forbruker er så stor. Gilde Nord-Norges Salgslags ansvarsområde utgjør over halve Norges lengde. Når avstanden mellom bruk og slakteri blir så stor som det her ligger an til, står vi overfor spørsmålet om den lange transporten av dyr er i tråd med god dyrevelferd.

Vi har en høy standard på dyrevelferd og dyreetikk her i landet, og det har også norsk landbruk levd opp til. Dette dilemmaet setter næringen i en svært vanskelig situasjon, noe som i sin ytterste konsekvens kan true hele denne viktige distriktnæringen i enkelte geografiske områder av landet. Derfor ser jeg på Verdiskapingsprogrammet som en redning, men da må vi ha et regelverk som gjør det mulig å produsere og foredle kjøttet lokalt. Uten at regelverket endres, vil vi ikke kunne utnytte de mulighetene som ligger ute i distriktene for produksjon av lokale nisjeprodukt i småskala, som forbrukerne så klart vil ha. Vi skal selvfølgelig fortsatt ha sterke krav til matkvalitet, som det har vært sagt her i dag, men jeg kan ikke se noen slags motsetning her. Jeg ser dette også i lys av hva Stortingets flertall sa om Nord-Norge i innstillingen til den siste landbruksmeldingen. Her stod det bl.a. at det må

«legges vekt på at virkemidlene samlet sett bidrar til å opprettholde et sterkt landbruksmiljø og til at landsde-

len opprettholder sin relative andel av produksjon og foredling som i dag. Dette er viktig også av hensyn til dyrevern og beredskap».

Morten Lund (Sp): Norsk tørrfisk og italiensk parmesanost ville aldri blitt godkjent om EUs krav skulle vært fulgt. Men selv om fuglene flyr fritt over tørrfisk-hjellene, som er av treverk, er produktet fullgodt. Det vet vi alle sammen. På småmeieriene i Italia som produserer parmesanosten, er de ikke så nøye med hygienene. De gode bakteriene tar livet av de dårlige, er leveregelen deres. Alle tester viser at det stemmer. Dette er ferskmelk-ost, og den har vært utprøvd og brukt over hele verden i 100 år. Jeg snakker om noen av de best betalte produktene. De tar vare på tradisjoner, og det er utmerket mat, som folk spør etter. Parmaskinken modnes på treplater, fordi det bestandig har vært gjort på den måten, og mugglaget i dag er like tjukt under prosessen som det har vært bestandig. Men det endelige produktet er helt fantastisk.

Hos oss er treverk bannlyst i meierier, slakterier og fiskemottak. Og for et par år siden strevde vi med spørsmålet om hvorvidt 100 små fiskemottak skulle nedlegges fordi alt treverk måtte skiftes ut, til tross for at det fins forskningsresultater som viser at bakteriene trives dårligere i treverk enn noe annet sted.

Vi er nødt til å tenke nytt og lære av erfaringene med hva som har vist seg å være fullgodt. Det er viktigere enn de detaljerte reglene som en eller annen har funnet ut. Det er ingen som til nå har greid å finne ut hvorfor det har blitt så viktig å forby treverk i næringsmiddelindustrien. Spesielt når det gjelder tradisjonsmat, der vi har lange erfaringer, må det gå an å legge det til grunn, og så stille krav om at det er det ferdige produktet som skal være godt nok. Så får prosessen være slik den bestandig har vært.

Dette sa Kristelig Folkeparti, Venstre og Senterpartiet da vi behandlet den nye merkeordningen for jordbruksprodukter i mai i fjor. Vi oppfordret Regjeringen til å legge det prinsippet til grunn for arbeidet framover når det gjaldt tradisjonsmat. Nå høres det ut som om Arbeiderpartiet har blitt enig i dette, og det er veldig bra. Høyre, Fremskrittspartiet og SV uttrykker seg også slik, til tross for at de ikke var med på den merknaden som vi diskuterte nokså ivrig for mindre enn et år siden.

Lokal produksjon har til de grader miljøfordeler, fordi vi unngår den lange transporten, vi unngår belastningen på dyra, og vi tar vare på bosettingen vår. Jeg syns også det skulle vektlegges så mye at det burde stimuleres økonomisk til mer av den lokale produksjonen.

Modulf Aukan (KrF): Det er grunn til å lytta når ein tidlegare ordførar frå Gudbrandsdalen tek til orde for auka verdiskaping på bygdene. Da vel eg å lytta. Altfor mange av dei i landet vårt som tek del i denne debatten om matproduksjon og foredling, sporar av, og det har lett for å handla berre om pris. Eg viser òg til det som no skjer i nabolandet vårt Sverige, der undersøkingar viser at det er vesentlege forskjellar på matprisane langs nor-

skegrensa og i Stockholm. Faktisk er det betydeleg høgare prisar i den svenske hovudstaden enn på norskegrensa.

Skal denne debatten ha ei meining, må ein først konstatera status for den norske primærproduksjonen. Etter mi meining er den slik: Når det gjeld kjøtt, t.d. frå storfe og gris, er kvart dyr merka alt medan det enno er i bås og bingje. Dette gjev tryggleik, og det er det beste utgangspunktet for ei vidare foredling. Samtidig gjev det moglegheit for at ein kan spora det. Strengje krav til hygiene og vasskvalitet har vi alt gjennomført. Dette er pålegg som har kosta oss dyrt, bl.a. det med vasskvaliteten, men det vil no vera eit fortrinn i høve til det vi her snakkar om med lokal foredling.

Når det gjeld foredling i Noreg, har det skjedd ei betydeleg utvikling av nye produkt dei siste åra. Det er nok å nemna Tine sine mange kvalitetsprodukt, som i tillegg har fått prisar for kreativ marknadsføring. Eit anna døme er pizzaen frå Stabburet, som vert produsert på Stranda. Alt dette er på grunnlag av norske husdyrprodukt.

Småskala landbruk er, som vi òg kjenner til, Noregs fortrinn og vårt utgangspunkt i WTO. Det er viktig at ein betrar forholda ved bruk som har fleire dyreslag på den enkelte garden. Det, saman med moglegheiter for lokal foredling, vil gje grunnlag for at fleire bruk kan overleva her i landet.

Statsråden sitt innlegg i dag opnar for ei meir pragmatisk haldning til lokalt initiativ. Det er bra og heilt i tråd med dei signala som næringskomiteen gav i førre periode. Tanken om ei sertifisering på line med sprøytesertifikat, som ein alt har i landbruket, verkar etter mi meining lovande.

Torstein Rudihagen (A): Eg synest at vi i løpet av denne timen har fått mange viktige og gode innspel på eit viktig område – som mange har understreka. Eg vil òg seie at eg synest statsråden har gitt ei ryddig framstilling av det arbeidet som er i gang i departementet. Men det må kome resultat, og dei må kome som eit forsøk på å forenkle utan å fire på kravet til matkvalitet. Da må vi i utforminga av regelverket ta utgangspunkt i norske forhold og vår eigen kompetanse, erfaring og innsikt. Så får vi argumentere for det overfor EU. Fornufta må få lov til å råde. Og det var det eg etterlyste i mitt første innlegg, at når ein berre viser til eit EU-regelverk og avslår godt grunnitte søknader utan eingong å ha vurdert dei fagleg, så blir det inga fornuft i det. Dette må også gjelde for mobile slakteri.

Det er òg litt underleg – for å understreke det – at gode ordningar for kontroll av viltkjøtt ikkje kan brukast for husdyrkjøtt. Det må ein gå inn i og prøve å opne for, dersom det da ikkje kan leggjast fram fagleg dokumentasjon på at dette går ut over kravet til matkvalitet. Og så langt har ikkje eg sett det.

Statsråden var inne på at det er nødvendig å skape ein positiv, imøtekomande kultur frå styresmaktene sine, og det er eg heilt einig i. Men, som Bendiks Arnesen seier, løysinga ligg kanskje litt langt unna. I tillegg til det må vi sjå på regelverket. Vi må prøve å få kostnadene for nærings-

utøvarane ned så langt som råd er. Vi må ikkje drepe initiativ, tiltakslyst, som vi gjennom verdiskapingsprogrammet brukar over 100 mill. kr i året for å stimulere til. Det må vere ein heilskap i politikken vår.

Debatten synest eg på mange måtar viser ei felles haldning mot felles mål frå alle dei representantane frå ulike parti som har hatt ordet her. Da skulle det for statsråden vere greitt. Han har Stortinget med seg i å forenkle regelverket, leggje føringar for at tilsyna skal vere så imøtekomande som mogleg, og at det skal leggjast til grunn ei imøtekomande tolking av EUs regelverk. Dermed er i alle fall min klare konklusjon at det burde kunne opnast for dei som har søkt om mobile slakteri, så lenge det fagleg sett er forsvarlege, gode prosjekt. Eg håpar at denne debatten fører til at statsråden legg litt trykk på det arbeidet i tida framover.

Statsråd Lars Sponheim: La meg først ved avslutningen av denne interpellasjonsdebatten få lov å gratulere interpellanten med å ha tatt opp et tema som har vakt interesse og bred debatt. Det er ikke alle interpellasjoner som får så stor deltakelse og oppmerksomhet, og det synes jeg tjener interpellanten til ære.

Det tror jeg er viktig, for på mange vis er den type tenkning som ligger i disse spørsmålene vi diskuterer i dag – større mangfold, lov til å bruke handlingsrom på det enkelte gardsbruk og rundt omkring på bygdene til å gjøre andre ting og flere ting enn det som har vært tradisjon – en ny måte å tenke landbruk og distriktsutvikling på. Det er på mange vis et oppgjør med det veldig mange og mange av de partiene, kanskje alle, som sitter i salen, har stått for, en mer monolittisk og planstyrt, planøkonomisk landbrukspolitikk og matproduksjon. Det er noe nytt. Det er et mangfold. Det er lov å lykkes. Det er lov å gjøre det bra. De som er de dyktigste, må få lov å få armslag til å lykkes i å gjøre nye ting.

Flere av talerne, både fra Arbeiderpartiet og Høyre og Hedstrøm, var nettopp inne på dette, behovet for å revitalisere landbruket. Å dyrke fram kremmerånd, tror jeg Gaundal sa, og det er et uttrykk jeg selv bruker mye. Kremmergenet må fram igjen. Vi har gjemt det vekk i norsk landbruk i en generasjon eller to. Vi har et liberalt slagord som sier at den som gjør mennesker små, kan ikke vente seg noe stort. Norske gardsbruk har Vårherre gjort relativt små fra naturens side, men landbrukspolitikken har også gjort dem ganske små. Bøndene er ikke stolte nok av produktene sine. De er ikke stolte nok av mulighetene til å få ting til, de vet at de kan det å være næringsdrivende og kan gjøre mer enn det det kanskje har blitt gjort ut fra en modellbrukstankengang og all denne mer planøkonomiske landbrukstankegangen. Her kreves ny tenkning, og det føler jeg ligger i denne debatten på en sterk måte. Det er en ny tid, og det er en god tid.

Jeg vil også si at det er helt avgjørende, som alle sier, at vi ikke skal gå på akkord med trygg mat. Men det må heller ikke bare bli en floskel, for det er en kamp som må vinnes hver dag. Vi fikk en vekker for noen måneder siden med noe ost som ble produsert lokalt og smått i Sogn, og hvor liv nesten gikk med. Det vitner om at kam-

pen for trygg mat er en daglig kamp av dyktige fagfolk og et regelverk som er tilpasset og egnet til å føre den kampen. Vi må ikke tro at det skaper seg selv. Det er helt avgjørende at det gjøres. Men samtidig tror vi, jeg er helt overbevist om det, og det gleder meg at Stortinget så bredt også deler den oppfatning, at det er mulig å kombinere den type holdning, den type regelverk, med å gjøre det lettere å lykkes med småskalaproduksjon.

De mer konkrete tingene vil jeg få anledning til å komme tilbake til. Jeg er enig med interpellanten i at resultatene må komme. Når det gjelder mobile slakterier, som jeg vet ligger interpellantens hjerte veldig nær, og konkrete saker fra hans hjemfylke, er det slik at vi nå gjennomfører en finsikting av regelverket i Statens næringsmiddeltilsyn. Jeg avventer også at det vil komme noen anker på noen konkrete spørsmål, som vi selvsagt vil behandle på en skikkelig måte i lys av den nye informasjonen vi kan klare å få fram gjennom den gjennomgangen av regelverket vi har.

Takk for debatten, president.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er dermed avsluttet.

S a k n r . 2

Referat

1. (132) Visse organisasjonsendringer mv. i Forsvaret (St.prp. nr. 36 (2001-2002))
Enst.: Sendes forsvarskomiteen.
2. (133) Moxxy Trucks AS – forlengelse av statlig garanti (St.prp. nr. 37 (2001-2002))
3. (134) Forslag fra stortingsrepresentant Inge Ryan om opprettelse av et nytt næringsutviklingsfond for næringsfattige områder (Dokument nr. 8:36 (2001-2002))
Enst.: Nr. 2 og 3 sendes næringskomiteen.
4. (135) Forlengelse av midlertidig statlig forsikringsansvar for norske luftfartøy og lufthavner ved skader på tredjepart som følge av krigs- og terrorhandlinger (St.prp. nr. 38 (2001-2002))
Enst.: Sendes samferdselskomiteen.

Møtet hevet kl. 11.15.
